

MUISTIO

METSÄNEUVOSTON KOKOUS 1/2022

Aika: 15.3.2022 klo 9.00–11.00

Paikka: etäyhteyksin

Osallistujat:

Jari Leppä, MMM, pj.

Tuula Paakalen, MMM, 3. vpj.

Tomi Alakoski, Suomen 4H-liitto
Antti Asikainen, Luonnonvarakeskus
Stefan Borgman, METO - Metsäalan
Asiantuntijat ry
Ari Eini, Suomen metsäkeskus
Tarja Haaranen, YM (klo 10-11)
Paloma Hannonen, SLL
Markus Holopainen, Helsingin yliopisto
Jyri Inha, VM
Eki Karlsson, Suomen Latu ry
Timo Kievari, LVM
Jari Kostama, Energiateollisuus ry
Sirpa Kärkkäinen, Suomen metsäyhdistys
Kai Merivuori, Sahateollisuus ry
Marko Mäki-Hakola, MTK r.y.

Juha Niemelä, Metsähallitus
Karoliina Niemi, Metsäteollisuus ry
Sami Niinimäki, OKM
Leena Paaskoski, Lusto
Matti Peltola, Koneyrittäjät ry
Ilari Pirttilä, Metsämiesten Säätiö
Eeva Primmer, Suomen ympäristökeskus
Petri Salovaara, Suomen Partiolaiset -
Finlands Scouter ry
Jukka Sippola, Loimu
Jari Sirviö, Teollisuusliitto
Mai Suominen, WWF
Reima Sutinen, TEM
Sari Tasa, TEM
Jari Varjo, Suomen riistakeskus

Satu Rantala, MMM, sihteeri

Asiantuntijat:

Paula Horne, PTT
Eila Lautanen, TTS
Susanna Sepponen, Gaia
Eeva-Liisa Jorri, MMM
Josefiina Tiainen, MMM
Päivi Kari, MMM
Erno Järvinen, Metsäsäätiö/MMM

1. Kokouksen avaus

Ministeri Jari Leppä kokouksen puheenjohtajana avasi kokouksen klo 9:02. Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

2. Metsäneuvoston edellisen kokouksen pöytäkirja (liite 1)

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

3. Ministerien ajankohtaiskatsaukset

Kuultiin ministeri Jari Lepän ajankohtaiskatsaus. Ministeri Leppä nosti ajankohtaiskatsauksessa esiin Ukrainan tilanteen. Ukraina on puolustanut itsenäisyyttään ja sen maanpuolustustahto on korkealla. Venäjän hyökkäyksen vuoksi luottamus Venäjään on menetetty pitkäksi ajaksi. Tilanne on yhdistänyt ennennäkemättömällä tavalla Euroopan unionia, läntistä maailmaa ja koko globaalia yhteisöä. Vastapakotteet Venäjälle ovat olleet merkittäviä. Leppä nosti esille myös hyökkäyksestä seuranneen turvallisuustilanteen muuttumisen. Leppä kertoi kantavansa vahvaa huolta ja vastuuta Suomen omavaraisuudesta, huoltovarmuudesta ja sen turvaamisesta. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on luonut epävarmuutta koko maailmantalouteen, vaikuttanut kansainvälisiin kauppavirtoihin ja heijastunut monin tavoin myös Suomen metsäsektoriin. Suomen metsäteollisuuden näkökulmasta merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät rahapolitiikan muutoksiin sekä keskeisten vientimaiden talouksien kasvuun, mikä heijastuu metsäteollisuustuotteiden kysyntään, sekä siihen, kuinka raakapuun ja hakkeen tuonti Venäjältä Suomeen pystytään korvaamaan. Suurimmat vaikutukset Suomen metsäsektoriin tulevat raakapuun tuonnin kautta. Venäjältä on viime vuosina tuotu Suomeen raakapuuta vuositasolla noin 9 miljoonaa kuutiometriä. Venäjä on rajoittanut jo tämän vuoden alusta alkaen pyöreän havupuun vientiä. Venäjän haketuonnin tarve olisi tänä vuonna ollut noin 3,5 ja koivukuitupuun tuonnin tarve samoin noin 3,5 miljoonaa kuutiometrin luokkaa.

Yksi olennainen osa huoltovarmuutta on energian saatavuus. Venäjän energiasta halutaan päästä irti ja se tulee nostamaan energiantuotteiden hintoja koko Euroopassa. Vaikutukset tuntuvat voimakkaasti myös Suomessa, koska energian tuonnistamme noin kaksi kolmannesta on tullut Venäjältä. Tilannetta helpottaa Olkiluoto 3:n liittäminen valtakunnan verkkoon. Kotimainen metsäenergia on nyt entistäkin tärkeämpää. Kasvava kotimaisen aines- ja energiapuun kysyntä sekä kasvavat kuljetusten ja metsäkoneiden polttoainekustannukset luovat painetta raakapuun tehdashintojen, mutta myös kantohintojen nousulle. Metsäkone- ja kuljetusyrittäjille kustannusten nousu johtaa yhä vakavampiin kannattavuusongelmiin, mikäli kustannusten nousua ei kompensoida riittävän ajoissa. Tämä on näkynyt kuljetusmarkkinoilla, ei vain metsissä, vaan kaikkialla kuljetuksissa.

Katsauksessa nostettiin esiin metsänhoitotöihin tarvittavan kausityövoiman saatavuuden heikentyminen. Metsätaloudessa on mahdollisuuksia metsänomistajien oman työpanoksen kasvattamiselle. Metsänomistajakunta on aktivoitunut ja metsänomistajajärjestöt selvittelevät omatoimisesti muun muassa, miten pienehköjen hoitohakkuiden kauppa-, korjuu- ja kuljetusprosessi saataisiin kannattavammaksi ja tällaiset kohteet houkuttelevammiksi. Esimerkiksi tiekunnittaiset yhteismyynnit ja leimikkokeskitykset ovat yksi keino, jonka käyttöön ministeri kannusti. Ministeri kiitti metsänomistajien halua toimia vastuullisesti haastavassa tilanteessa.

Yhteenvetona Leppä totesi, että huoltovarmuuden turvaamiseksi Suomessa joudutaan – ja myös kyetään – lisäämään kotimaisen puun ja myös turpeen energiakäyttöä. Kemera-rahoituksen lisääminen sekä rahoituksen markkinointi voi auttaa kasvattamaan energiapuun tarjontaa. Energiapuuta on hoitamattomissa nuorissa metsissä, kunhan puu vain saadaan liikkeelle. Äärimmäisessä energiantarpeessa on mahdollista käyttää runkokuuta energiantuotantoon, mikä olisi epätoivottu poikkeustoimi.

Hallitustenvälinen ilmastomuutospaneeli IPCC raportoi ilmastomuutoksen aiheuttamien riskien merkittävästä kasvamisesta, jos ilmastotyössä ei onnistuta. Raportti korostaa, että sopeutumisen ja hillinnän toimet pitää räätälöidä paikallisiin ja alueellisiin olosuhteisiin sopiviksi. Ilmastomuutoksen vaikutukset jakaantuvat alueellisesti epätasaisesti. Yli kolme miljardia ihmistä asuu erittäin haavoittuvissa olosuhteissa. Yhteiskunnallisten kehityspolkujen erot ja yhdenvertaisuus tulee huomioida ratkaisuisissa. Ilmastotyöhön tulee ottaa mukaan kaikki toimijat: valtio, yritykset ja kansalaiset. Tätä työtä tehdään myös maa- ja metsätalousministeriössä, kun valmistellaan uutta kansallista ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelmaa, joka valmistuu tämän vuoden loppuun mennessä. Ilmastotyötä tehdään myös maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman valmistelussa sekä sen jo käynnistyneissä toimissa. Helmikuun lopulla maa- ja metsätalousministeriössä tehtiin päätökset 19 uuden Hiilestä kiinni -kehittämishankkeen rahoittamisesta. Merkittävä rahoitus ohjattiin hiilimarkkinoiden ja hiilikompensaatiojärjestelmien kehittämiseen. Leppä korosti, että Suomen takamatka verrattuna moneen muuhun maahan on ajettava kiinni ja hiilimarkkinat on saatava kuntoon niin, että suomalaiset yritykset pystyvät kompensatioita ostamaan ja suomalaiset metsänomistajat niitä myymään. Leppä piti tätä erittäin merkittävänä asiana, niin hiilimarkkinoiden toiminnan ja kompensatioiden osalta sekä sen, että se kannustaa kasvattamaan hiilensidontaa, mutta myös sen takia että sillä aidosti pystytään vähentämään päästöjä ja vahvistamaan meidän omaa talouttamme. Uudet hankkeet vahvistavat hiilimarkkinoiden tietopohjaa. Lisäksi uusissa hankkeissa syvennyttään esimerkiksi kaavoituksen ilmastovaikutusten arviointiin, metsätuhojen torjuntaan, pidennettyyn kiertoaikaan ja eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatuksen tietopohjan vahvistamiseen. Suomen kestävä kasvun ohjelmaan kuuluvien metsätalouden ilmastokestävyyttä ja metsäluonnon monimuotoisuutta tukevien hankkeiden osalta neuvottelut Euroopan komission kanssa ovat vielä kesken ja siten myös rahoituspäätösten aikataulu ovat vielä avoimena.

EU:ssa on tällä hetkellä valmisteilla ennennäkemätön määrä metsiin liittyviä aloitteita, strategioita tai lainsäädäntöehdotuksia. Lukuisten aloitteiden seuranta ja työstäminen tarkoittaa sitä, että suomalaisten tulee olla hyvin aktiivisia komission suuntaan, ja yhteistyötä onkin tiivistetty metsäisten jäsenmaiden kesken. On luovuttamattoman tärkeää, että meillä säilyy kansallinen päätäntävalta metsiimme liittyviin asioihin, totesi Leppä. Kokonaishyvinvoinnin kasvattamiseen pureutuu myös kansallinen metsästrategia, joka uudistetaan tänä vuonna.

Ministeri kertoi uuden kannustejärjestelmän eli Metkan valmistelun etenemisestä. Keinoja kotimaisen metsäenergian saatavuuden parantamiseksi ja metsien hoitorästien vähentämiseksi haetaan. Huolestuttavana asiana nähtiin, että viime vuonna metsänhoitotöihin varatusta kemera-tuesta noin neljännes jäi käyttämättä. Myönteistä sen sijaan on se, että metsien suojelu METSO-ohjelman kautta kiinnostaa. Ympäristötukisopimusten ja luonnonhoitohankkeiden osalta METSO-ohjelman tavoitteen saavuttaminen edellyttää kuitenkin selvää rahoitustason nostoa seuraaviksi vuosiksi.

Metsätuholain muutokset ja kaksi metsätuhoihin liittyvää asetusta tulivat voimaan vuoden 2022 alussa. Juurikäpätuhojen ehkäisemistä tehostetaan ja kirjanpainajan torjunnan vahvistamiseksi kuusipuutavaran korjuuvelvoitetta aikaistetaan osassa maata. Ilmaston lämpeneminen lisää meilläkin laajamittaisten tuhojen riskiä. Lain muutokset auttavat metsäalaa varautumaan entistä paremmin ilmastomuutoksen haasteisiin.

Metsäneuvosto keskusteli aktiivisesti ajankohtaisaiheista ja erityisesti Ukrainan tilanteesta ja myös sen vaikutuksista puumarkkinoihin ja markkinoiden vakauteen, toimivuuteen ja käyttötapaneutraalisuuteen. Logistiikkakustannusten nousu huolestutti. Metsäneuvosto keskusteli myös hiilimarkkinoista. Myös EU-asiat synnyttivät paljon keskustelua. Nähtiin, että komissio on ottamassa valtaa yhä enemmän metsäpolitiikasta ympäristö- ja energiapolitiikan sekä ilmastopolitiikan varjolla. Kansallisen päätäntävällän tärkeyttä metsäpoliittisissa kysymyksissä korostettiin. Kokonaisvaikutukset niin EU:n kuin Suomenkaan tasolla eivät ole selvillä, joten vaikutustenarvioinnille on iso tarve. Erityisesti EU:n ennallistamisasetusta pidettiin haastavana kokonaisuutena.

4. Metsätalouden koulutuksen kehittämisverkoston loppuraportti, Eila Lautanen, TTS ja Satu Rantala, MMM (liite 2a ja 2b)

Työtehoseurasta Eila Lautanen ja maa- ja metsätalousministeriöstä Satu Rantala esittivät 15.3. julkaistun Metsätalouden koulutuksen kehittämisverkoston loppuraportin. Kuultiin esitys, keskusteltiin ja merkittiin raportti tiedoksi.

Satu Rantala maa- ja metsätalousministeriöstä kertoi, että metsäalan koulutuksen kehittämisverkosto koottiin työskentelemään, jotta koko metsäalan koulutuksen kenttä, osaaminen sekä muutos- ja kehittämistarpeet tehtäisiin näkyväksi. Verkostotyöhön kutsuttiin metsäalan koulutuksen keskeisimpiä toimijoita.

Eila Lautanen esitti metsäneuvostolle raportin keskeisimmät tulokset. Keskeiseksi tavoitteeksi työryhmä oli asettanut työlle edistää ja tarkastella metsäalan koulutuksen vaikuttavia tekijöitä niin, että alalle valmistuisi: kokonaistehokkaasti, riittävästi ja sopivasti, työtehtävään soveltuvia, ajantasaisen osaamisen omaavia ja työmarkkinoiden tarvitsemia ammattilaisia.

Metsäneuvosto keskusteli aiheesta. Tärkeänä nähtiin imagotyö. Metsäalalle tarvitaan positiivista virettä, jotta myös jatkossa saadaan hyviä opiskelijoita. Nähtiin tarpeelliseksi, että myös yliopistoilla olisi opetuksessa enemmän käytäntöä ja menetelmäpuolta. Yliopistolla oltiin huolestuneita siitä, miten saadaan valmistumaan riittävästi metsänhoitajia tulevaisuudessa. Nostettiin esiin, että ei saisi unohtaa kansainvälistä maisterikoulutusta. Myös tohtorikoulutus on tärkeä metsäalan tulevaisuuden kannalta. Korostettiin sitä, että ammattikoulutuksella ja yo-koulutuksella on molemmilla yhtä tärkeä rooli siinä kokonaisuudessa, millä saadaan metsäosaajia yhteiskuntaan. Nähtiin tärkeänä, että metsäosaajia siirtyy myös metsäalan ulkopuolelle. Toisaalta nähtiin myös, että alalle jääminen pitäisi olla suurempaa kuin nyt. Toivottiin, että metsänhoitajakoulutuksessa nostettaisiin uudelleen pakollisiksi opinnoiksi työoikeuden ja työläinsäädännön koulutus. Metsäneuvostossa keskusteltiin myös metsäalan koulutuksen sosiaalisesta kestävydestä, jos metsäalan koulutuksen jälkeen metsäalalle ei työllistyäkään, vaikka niin haluaisi. Pettymys näissä tilanteissa on erittäin suuri.

5. Kansallinen metsästrategia 2035: tilannekatsaus sekä visio ja päämäärät, Eeva-Liisa Jorri ja Satu Rantala, MMM (liite 3)

Eeva-Liisa Jorri esitti metsäneuvostolle kansallisen metsästrategian uudistamisen tilannekatsauksen. Satu Rantala esitti ehdotukset strategian visioksi ja päämääräksi. Kuultiin esitykset, keskusteltiin ja tehtiin päätös etenemisestä.

Metsäneuvosto piti keskustelussaan tärkeänä huomioida strategiassa toimintaympäristössä tapahtunut muutos. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut metsäalan toimintaympäristöä. Vision ja päämäärien sanallistamisessa tämä on tarpeen huomioida. Strategian jatkovalmistelussa on hyvä korostaa metsien roolia myös taloudellisen itsenäisyyden ja omavaraisuuden takaajana. Uudella tilanteella on vaikutusta myös uuden metsästrategian vaikutusarviointiin sekä nykyisen metsästrategian mukaisiin kuluvan vuoden painopistealueisiin.

Metsäneuvosto hyväksyi metsäneuvoston työvaliokunnan esityksen vuoteen 2035 ulottuvan Kansallisen metsästrategian visioksi ja päämääräksi seuraavat:

Visio: Kansallinen metsästrategia 2035 – Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille

Päämäärät:

1. Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö uudistuvalla ja vastuullisella metsäalalla
2. Metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä
3. Vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä
4. Vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla.

6. Kansallinen metsästrategia 2035 -ennakkoarviointi, Gaia ja PTT (liite 4)

Susanna Sepponen esitti metsäneuvostolle, että Gaia ja PTT tuottavat valmisteltavan Kansallisen metsästrategian ennakkoarvioinnin. Ennakkoarviointi on sparraava prosessi, jossa vuoden 2022 aikana tuotetaan asiantuntijanäkökulma ja tuetaan strategian valmistelijoita strategian valmistelun eri vaiheissa. Prosessissa tullaan tuottamaan myös vaikutustenarviointi, joka liitetään osaksi valmistuvaa strategiadokumenttia.

7. Kansallisen metsästrategian seuranta 2021 ja toimeenpanon painopistealueet 2022, Satu Rantala, MMM (liite 5a ja 5b)

Satu Rantala totesi, että vuoden 2021 seurantaraportti ja sen esitysmateriaali on toimitettu metsäneuvostolle kokousmateriaaleissa. Hanketyötä ja strategista työtä jatketaan. Painopistealueiksi ehdotettiin KMS:n toteutuksen viimeisenä vuonna seuraavia strategisia hankkeita: metsäalan vuorovaikutus ja viestintä, resurssitehokas ja kestävä metsänhoito, talousmetsien luonnonhoito ja metsäluonnon monimuotoisuus sekä kansainvälinen metsäpolitiikka ja EU-vaikuttaminen.

Metsäneuvosto painotti, että meneillään oleva Ukrainan kriisi ja sen seurauksena muun muassa puun markkinoille tulo ja huoltovarmuus tulisi huomioida myös painopisteissä. Tilanteen johdosta painopisteitä tulisi tarkastella eri näkökulmasta, mitä aiemmin oli suunniteltu. Päätettiin, että otetaan näkökulma mukaan ja yhdeksi prioriteetiksi kuluvalle vuodelle. Metsäneuvosto hyväksyi vuoden 2021 seurantaraportin ja toimeenpanon painopistealueet.

8. Muut asiat

Ei muita asioita.

9. Tiedoksi

Kansallinen metsästrategia 2025 -arvioinnin loppuraportti (liite 6)

Metsäkulttuurinen kestävyys. Luston julkaisuja 5 (2022): https://issuu.com/luston_julkaisuja/docs/978-952-69018-7-9

Nuorten osallisuus Kansallisessa metsästrategiassa; Hankkeen loppuraportti

10. Seuraava kokous

Seuraava metsäneuvoston kokous pidetään keskiviikkona 15.6.2022, Säätöalo, Sali 23. Metsäneuvoston retkeily pyritään järjestämään syyskuun kokouksen yhteydessä.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.21.

Liitteet

Liite 1 MuistioLUONNOS_metsäneuvoston kokous_10.12.2021

Liite 2a Metsätalouden koulutus ja sen kehittäminen MMM_2022_3

Liite 2b Ennakkomateriaali, Metsätalouden koulutus ja sen kehittäminen_MN 15_3_2022

Liite 3 Kansallinen metsästrategia 2035_Metsäneuvosto 15032022

Liite 4 KMS-ennakkoarviointi Esitys 15.3.2022_Metsäneuvosto

Liite 5a KMS2025 seurantaraportti 2021

Liite 5b Esitys KMS-seuranta2021

Liite 6 KMS-2025-arvioinnin-loppuraportti